

FRIDTJOF NANSENS INSTITUTT
FRIDTJOF NANSEN INSTITUTE

Økosystembasert forvaltning av skog og strategiske beslutninger

*Ole Kristian Fauchald,
Naturressurslunsj 28. januar 2022*

«Økosystem»

- Behovet for å markere hva som skiller ØBF fra tilgrensende forvaltningstilnæringer for å ivareta miljøsinn:
 - Artsbasert
 - Naturtypebasert
 - Naturmangfoldbasert
 - Miljøkvalitetbasert
- Definisjon i § 3(t): «et mer eller mindre velavgrenset og ensartet natursystem der samfunn av planter, dyr, sopp og mikroorganismer **fungerer** i samspill innbyrdes og med det ikke-levende miljøet»

«Økosystembasert forvaltning»

- Nml § 4: Mål om å ivareta økosystemers funksjoner, struktur og produktivitet
 - Reflekterer normen i GrL § 112 om ivaretagelse av naturens produksjonsevne og mangfold
- To hovedperspektiver på ØBF:
 - Beslutninger om forvaltning av enheter i naturen (eksempelvis verneområder, utvalgte naturtyper, prioriterte arter)
 - Beslutninger om menneskelige aktiviteter (eksempelvis innføring av meldeplikt for hogst og godkjenning av skogbruksplaner)
 - Ikke enten/eller, men både/og

«Strategiske beslutninger»

- Lov- og forskriftsvedtak
- Beslutninger om retningslinjer og veiledere
- Budsjett- og (generelle) bevilgningsvedtak
- Vedtak i kraft av eierskap – offentlig eid skog
- Planvedtak, særlig under pbl
- Andre mer politiske vedtak, eksempelvis
 - Statlige forventninger under pbl
 - Utredninger
 - Fordeling av forvaltningsmyndighet og -ansvar
- I hvilken grad er slike vedtak omfattet av nml § 7 og miljøinformasjonsloven §§ 8 og 20?

Et historisk bakteppe

- Næringens «storhetstid»
 - Trelasthandel fra 1300-tallet
 - Vanddrevne sagbruk fra 1500-tallet
- Omfattende regelverk fra 1550-tallet
 - For å unngå at skogen «skulle gå sin undergang i møte hvis ikke avvikningen blev redusert»
 - Fordeling av rettigheter til sagbruk og handel
- Forsøk på 1700-tallet etter tysk forvaltningsmodell
- Overgang til markedsmoell rundt 1795
 - Omfattende mengde kontrakter om hugstrettigheter med lang varighet, opp til 100 år

Litt lovgivningshistorikk

- Lov om skogvesenet 1863
 - Forslag om regler om forebygging av mishandling av skog kom ikke med
 - Tilskudd til skogplantning innført
- Lovforslag i 1879 ble lagt til side, ny lov om vernskogens bevarelse i 1893
 - Tilskuddsordningen utvidet til skoggrøfting basert på tørrlagt areal
- Ny lov om vernskog 1908
 - Kommunal selvbestemmelse
 - Barth 1916, Norges skoger med stormskritt mot undergangen
 - I 1930: 323 kommuner hadde skogvedtekter, 61 vernskogvedtekter, 20 begge

Skog og naturvern

- Lov om naturfredning i 1910
 - Vern av utvalgte skogområder, ingen konsekvenser for generell skogforvaltning
- Lov om skogvern 1931
 - Under behandlingen av loven vedtatt at alle eksisterende skogvedtekter skulle oppheves – gjennomført i 1940
 - Flatehogst med aktiv fornyelse, skogsbilveier
- Ny skogkommisjon i 1951 og naturvernlov i 1954
 - Videreføring av skillet mellom skogproduksjon og naturvern, begrenset økning i vern av produktiv skog
- Skogproduksjonsloven 1965
 - Frihet under ansvar
 - Mål om økt produksjon, estimert potensiale 24,2 mill. m³
- Naturvernloven 1970

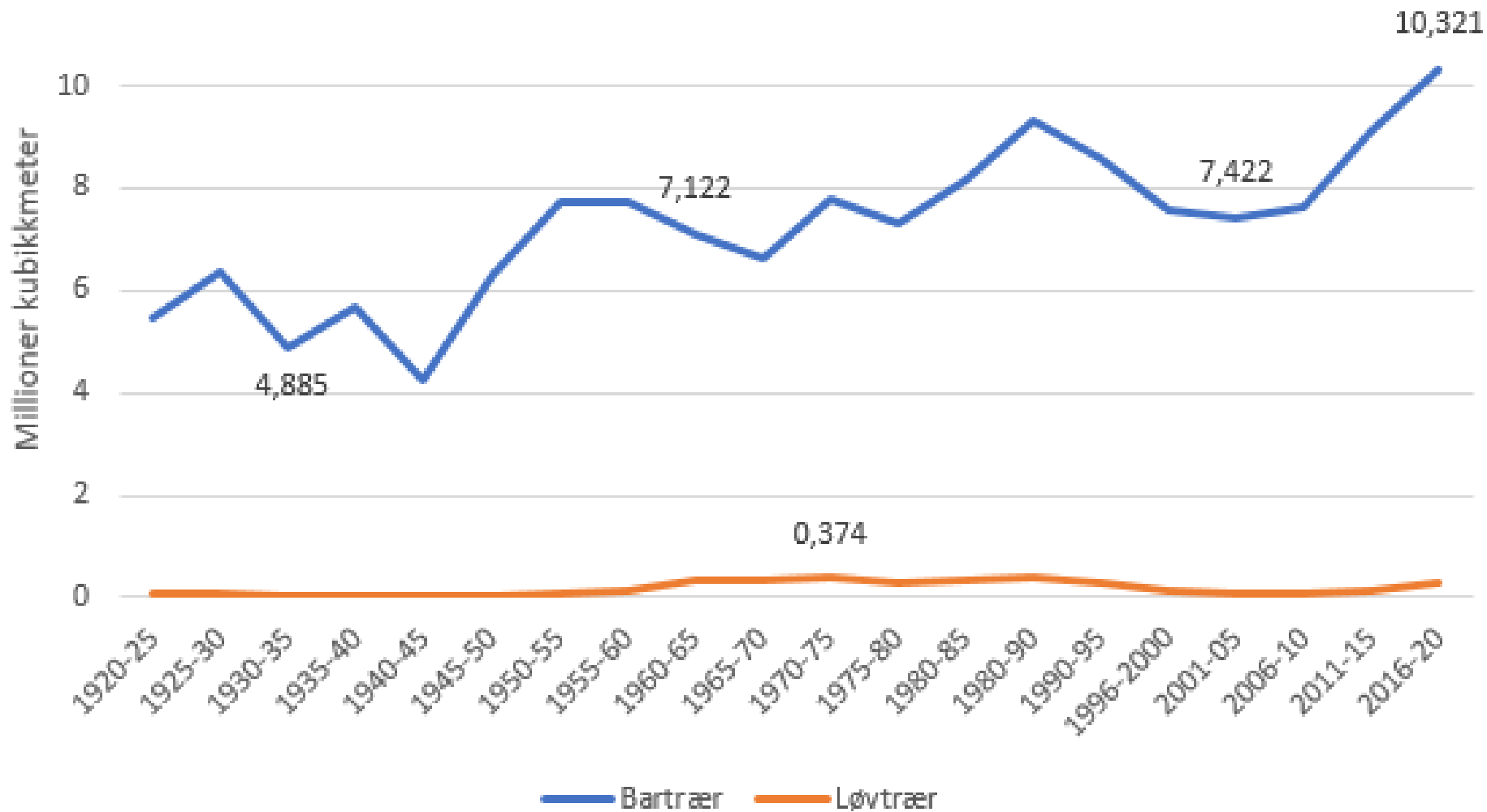

Potensiale for produksjonsøkning

1. Den skogbærende marks produksjonskapasitet
19,8 mill. m³ (eksisterende tilvekst)
2. Produksjonsøkning ved skogreisning vestafjells
1,6 mill. m³
3. Produksjonsøkning ved skogreisning i
Trøndelagsfylkenes kyststrøk 0,055 mill. m³
4. Produksjonsøkning ved skogreisning i Nord-Norge
0,375 mill. m³
5. Produksjonsøkning ved skogreisning på hagemark
1,0 mill. m³
6. Produksjonsøkning ved grøfting av vannsyk skog
og myr 1,4 mill. m³

Avvirkning til salg av tømmer, millioner m³, gjennomsnitt per år, 1920-2020

Miljøhensyn i loven

- Endring av loven i 1976
 - Arbeidsgruppe internt i Skogdirektoratet
- Rapport sendt på høring, og lovutkast utarbeidet av Landbruksdepartementet
 - Miljøverndepartementet høringsinstans, ellers kun fra skogbruksnæringen og –forvaltningen

«Innpassingen i loven av nye bestemmelser om restriksjoner i skogbruket ut fra miljøvern hensyn er **ikke forutsatt å skulle innebære noen endring i lovens hovedintensjon**. Etter departementets mening må loven i sin hovedintensjon fortsatt være en skogbrukslov i tradisjonell forstand, der fremme av skogproduksjon, skogreising og skogvern – generelt sett – fremtrer som primære formål.»

Skogbruksloven 2005

- Lovforberedelse:
 - Departementsintern utarbeidelse
 - Kombinert med fylkesmannsprosesser og rådgivende møter med interesseorganisasjoner og Miljøverndepartementet som observatør
- Kombinasjon av frihet under ansvar og kommunalt selvstyre
 - Utpreget fullmaktslov, inklusive sertifisering
 - Begrensede krav til utøvelsen av det kommunale selvstyret
 - Problem med begrenset bruk av fullmakter

Sentrale strategiske valg

1. Frikobling fra pbl, inklusive
 - Plansystemet
 - Konsekvensutredningsregelverket
2. Miljøkvalitetskrav delegert til (private) sertifiseringsordninger
3. Forebyggende miljøtiltak i form av fullmakter (§§ 11 og 13)
 - I svært begrenset grad fulgt opp
4. Kontroll med leverandør av skogbrukstjenester avtaleregulert

Valgene tatt under forberedelsen av ny pbl og nml

Realisering av ØBF

1. Hvordan ivaretas mål og prosessuelle krav som følger av nml, pbl og miljøinformasjonsloven i skogbruksektoren?
 - Mål og prinsipp om økosystembasert forvaltning
 - Kunnskaps- og utredningskrav
 - Håndtering av usikkerhet og langsiktighet
2. Hvordan ivaretas krav som følger av og nytt regelverk under EØS-avtalen?
 - Klimatilpasning, utslippsreduksjoner og EUs grønne giv
3. Hvordan skal hensynene til kostnads- og resultat-effektivitet avveies ved utforming av virkemidler?